

ga gledamo v luči mladinske literature. Maribor (Večer) podeljuje osrednjo državno nagrado za mladinsko literaturo, ima sijajno Zvezo prijateljev mladine in podporo mesta za njeno delo, odlične mentorje, ima Pedagoško fakulteto, Mariborsko knjižnico z zavidanja vredno zgodovino življenja z mladimi bralci, ima osrednjo revijo *Otrok in knjiga*, celo vrsto odličnih ustvarjalk in ustvarjalcev, skratka, vrhunske strokovnjake in zagpane ljubitelje mladinske literature. Ni čudno, da ima tudi veliko dobrih bralcev. Kulturni in razgledani ljudje pa so seveda temelj vsakega razvoja. Kot avtor se tega veselim, še posebej pa kajpak tudi dejstva, da ste me uvrstili med izbor kandidatov za večernico. Jaz jo sicer že imam, a občutek, da si 'klasik', a še ne za v staro šaro, je odličen!

Petra Vidali

UPORNIŠTVO JE VEČNO, NI PA VEČNA NJEGOVA FORMA

Dušan Dim: *Distorzija – »V Sloveniji je v starejši generaciji zakoreninjeno mnenje, da je muzika nekaj generacijskega, nekaj, kar poslušajo mladi in točasoma prerastejo.«*

Če nam niste česa prikrili, imamo v rokah vaš prvi knjižni izdelek (in tudi v literarnih revijah se niste pojavljali). V beležki na zavihu knjige sicer piše, da v Ljubljani »živite, berete in pišete.« Torej Distorzija ni plod enkratnega navdiha, enkratne želje po tem, da bi povedali, »kar vam je ležalo na duši«?

Res je, *Distorzija* je moj prvi roman. Res je tudi, da se nisem pojavljal v literarnih revijah. Prikril sem vam le verze in globoke misli in zares globoke misli, s katerimi sem namučil platnice gimnazij-

skih zvezkov. Nanje sem izlil tudi veliko tistega, 'kar mi je ležalo na duši'. Za bralce *Distorzije* to vsekakor ni nesrečna okoliščina. Tisto, 'kar leži na moji duši', je namreč težje od skupne kilaže vseh knjig iz serije Harry Potter.

Ne verjamem namreč niti v moč izlivanja duše niti v šablonsko pisanje za ciljne skupine. Verjamem v moč avtorskega sloga, ki je zame prvi pogoj, da se avtorjev duh lahko zares dotakne bralca. Specifika literature je, da ta kontakt poteka zelo intimno, pogosto v tišini in samoti, kar je v času vseprisotnih kamer lahko tudi prava moč literature, na katero se pogosto pozablja.

No, z *Distorzijo* se tako nisem znebil svojih demonov in za vedno zaživel svobodo ptice. Pišem naprej, svoje drugo delo. Tokrat gre za zgodbo o človeku, ki se po petnajstih letih vrača v rojstno mesto na pogreb svojega najboljšega prijatelja. Sooči se z razvalinami nekdanjih idealov in zaprašenimi spomini na prve ljubezni. Toda prav to je tudi vse, kar ima, vse, na kar se lahko opre, ko se z razkritjem umora znajde sredi labirinta navzkrižnih enodimenzionalnih interesnih iger (političnih in osebnih), ki zaznamujejo sodobno Slovenijo.

Novi roman bo tako od *Distorzije* tematsko oddaljen (ne, nič ne bo z drugim delom, mogoče bom kdaj napisal končnega, trinajstega), dramaturško precej bolj kompleksen, že kar kolosalen, ampak kdor ga bo bral, bo našel tudi prepoznavne elemente: problem identitete, nepričakovane dramaturške zasuke, revolveraške dialoge, tesno izmenjavo romantike in grobsti ter močno dozo grenko-sladkega humorja.

Seveda tekst sam priča za to, da ni plod slučaja. Čeprav smo do prvencev pogosto dobrohotni in zapišemo, da je delo za prvenec nenavadno celovito in natančno izpisano, pri vas to ni floskula. Ste sami tak perfekcionista, ste dali od sebe gotov

tekst, ali ste ga dopisovali in popravljali po uredniški presoji?

Avtorski slog je zame absolutno pomemben. Ozrimo se k starim mojstrom, Hemingwayu, Salingerju, Tolstoj in drugim. Tudi njihove teme je pogosto najedel čas, izlizale so se, o njih so govorili še številni drugi; ampak teh avtorjev ne beremo zaradi tega. Kar se nas dotakne, je njihov neposnemljivi slog.

V *Distorziji* sem zgodbo namenoma zasnoval minimalistično (ali nepretenciozno); tudi zato, da sem lahko v čim bolj čisti obliki razvil svoj slog in odprl poti do čustvenega sveta junakov. Sloga sicer nisem spreminjal po uredniški presoji. Sem pa delal popravke do zadnjega dne (in bi jih delal še vedno, če ne bi lepega dne v mojo telefonsko slušalko skozi brado nekaj zamomljaj urednik Zdravko Duša in vsega skupaj poslal v tiskarno). In, verjemite, perfekcionista v meni ob slabih dnevih sploh ni zadovoljen z rezultatom. Rad bi zamenjal kakšno besedo z boljšo, močnejšo. Rad bi napisal stavek, neprebojen kot jeklo nemških avtomobilov. Rad bi izrezal dve sceni, ju zavrgel, sežgal in nato napisal eno povsem novo, udarno, razburljivo ... Ob takšnih dnevih se ne da pomagati. Perfekcionista pustim, da končno odrobanti proč, odmev njegovega tožečega tuljenja pa me preganja še dolgo v noč.

V zadnjih letih se police slovenskih knjig s problemi odraščajočih mladih sicer spodbudno polnijo, vendar pa se zdi, da večinoma tendenciozno. Vaša Distorzija pa se ne loteva kakšne konkretne aktualne problematike, temveč nas spomni na, zdi se, večna vprašanja odraščanja. Toda, ali je takšno uporništvo res večno? Že vaš junak se zdi bolj osamelec, nostalgik, poslednji borec ...

Uporništvo je večno. Toda to ne pomeni, da je forma tega uporništva večna. Skeptičen sem do punkerjev v reklamah za mobilne in športne copate (in to sta dve

vrsti proizvodov, ki ju z vsemi topovi tržijo mladim). Zares. Ne verjamem, da karkoli problematizirajo. Ne verjamem, da je v njih karkoli uporniškega. Verjamem le, da s svojimi korporacijskimi tehnikami cinično spodjedajo samo idejo uporništva.

Živimo v času varljivih oznak (to je tudi, mimogrede, ena od podtem v *Distorziji*). Tako smo zdaj v situaciji, ko se je pod vplivom korporacijskega denarja uporništvo spremenilo v samo enega izmed številnih najstniških slogov. Toda za »uporništvom«, kot ga tržijo korporacije, se skriva brezmejna pasivnost. In prav ta vidik »uporništva« nas prepričuje, da je mrtev sam koncept uporništva. Hkrati pogosto spregledamo, da ni zares mrtvo uporništvo, ampak je mrtvo prav to vseprisotno »korporacijsko uporništvo«.

Toda v nevidnem prostoru ostajajo bitke, ki se na tisočih individualnih, oddaljenih frontah bijejo iz dneva v dan. Ne gre samo za vzvišene bitke. Lahko si rojen na vasi in se lepega dne upreš turbofolku. Lahko vzgajaš otroke in vseeno greš na divji rokenrol koncert. V času, ko vsi kričijo, da je zgodovina mrtva, se lahko obrneš k njej po nasvet.

Ko bo umrlo uporništvo, bo konec človeštva (kot smo ga poznali). Ljudje se bomo s tem spremenili v kiborge, računalniško upravljane programe, v gole identifikacijske številke brez osebnosti. Se pa temu približujemo, pritisk je vsak dan večji, varljivost podob vsak dan bolj popolna. Že popuščamo, že se kažejo razpoke v obrambnih nasipih, računalniki neutrudno brnijo in zahtevajo svoj delež.

Najbrž ima pri tem domnevnem sodobnem neuporništvu kakšno vlogo tudi glasba, ki jo zdaj mladi, vsaj večinsko, poslušajo?

Tudi ob tem naletimo na problem definicije. Glasba in hrup sta vsepovsod: v naša ušesa se hkrati zlivata veseljaški turbofolk in neodvisni punk, ki ga trži-

jo korporacije. Glasba nas spremlja v hipermarketih, ko kupujemo jogurt brez maščobe, spremlja v kinodvorani, medtem ko nam pod pretvezo filma prodajajo življenjski slog, oblačila in vrednote. Ves ta neprenehni tok 'glasbe' je postal zvočna kulisa za nakupovanje, le sredstvo za to, da se ne soočimo s svojo praznino.

In tudi mladi se temu ne morejo izogniti. Na nek način jih vzgaja korporacijski denar, korporacijski duh. Glasba se ne prenehoma pretaka, menja, prenaša in nalaga; ob vsem tem pa se jo je pozabilo ... poslušati. Če brez poslušanja ni glasbe, potem je glasba izginila na samo obrobje. Skoraj je ni več. Izginila je iz množične kulture kot uporništvo.

In še: ali je po vaše mogoče zares odrasti, kakovostno odrasti, ne da bi nekaj naredili zase, sledili svojim sanjam, ki so usmerjene proti vetru?

Ne verjamem, da je smer, v katero se globalno vrti naša družba, pravilna. Ne verjamem, da nas kapitani peljejo v pravo smer. Bush in Hu Jiantao? Ne verjamem. In zato ne verjamem, da bi ubogljivo sledenje tujim sanjam (ki so, pardon, večinoma sanje kapitala o svojem oplemenitvenju) lahko človeka uspešno napojilo s sokovi, ki jih ponuja življenje. Ne verjamem.

Toda, pozor. Zasedovanje svojih sanj je TEŽJA POT. Takšne poti se ne da reklamirati (niti korporacijski geniji tega še niso pogruntali, njihov koncept sledenja

sanj se vselej konča z ... enostavnim nakupom). Takšna pot vedno vodi po robu, vedno je obdana z dvomi in ko stopiš nanjo, se ti lahko zgodi, da boš na koncu zaradi potrebe po golem preživetju garal za koga, ki niti slučajno ni 'kakovostno odrasel'.

Če sem prav razumela napoved naslednjega romana, bodo mladi v njem odrasli. Pa muzika, bo ostala? (V omenjeni beležki piše, da več ne vrtite muzike v klubih, zato pa še vedno hodite na koncerte.)

Kot rečeno, naslednja knjiga se ne bo posebej ukvarjala z mladimi in glasbo. Verjetno jo bo zato prebralo manj mladih. Toda verjamem, da jo bo prebralo vsaj nekaj mladih. Kot upam, da so *Distorzijo* prebrali tudi manj mladi.

Na splošno imam občutek, da je problem te družbe tudi prepad med generacijami. Tako je v Sloveniji v starejši generaciji zakoreninjeno mnenje, da je muzika nekaj generacijskega, nekaj, kar poslušajo mladi in to sčasoma prerastejo. Nisem iz te zgodbe. Ne razumem tega pogleda. Muzika je del moje kulture, zato je ne morem izločiti iz svojega pisanja. Njen žar, občutek novosti, odkrivanja, razburljivosti, bo vedno prisoten v mojih knjigah. Ko bo ta duh izginil iz mojega pisanja, bo čas, da kot zadnji preostali bralec svoje literature od dolgočasia umrem še jaz.

Petra Vidali